

Η Μεσοπεντηκοστή

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού

- Του Μητροπολίτου Καισαριανής, Βύρωνος καί Υμηττού Δανιήλ

Κατά την εορτή της Μεσοπεντηκοστής αναγιγνώσκεται στην θεία Λειτουργία η ευαγγελική περικοπή από το κεφάλαιο ζ' του κατά Ιωάννη ευαγγελίου.

Τα αναφερόμενα στο κεφάλαιο αυτό αποτελούν το τελετουργικό της Ιουδαϊκής εορτής της Σκηνοπηγίας. Επομένως για να κατανοήσουμε τους λόγους του Κυρίου μας Ιησού Χριστού πρέπει να αναχθούμε στα τελούμενα κατά την εορτή των Ιουδαίων στην εορτή της Σκηνοπηγίας.

Η εορτή της Σκηνοπηγίας ανήκει στο κύκλο των ετησίων μεγάλων Ιουδαϊκών εορτών. Από το χωρίο της Εξόδου ε', 1 και εξής μπορεί να εικάσει κανείς, ότι και πριν από την δράση του Μωϋσή υπήρχε τουλάχιστον μία παρόμοια ετήσια εορτή που γιορταζόταν στην έρημο. Η πρώτη μεγάλη εορτή της Σκηνοπηγίας ή των

Σκηνών (Sukkoth) γιορταζόταν την 15η του μηνός Tisri μετά την πανσέληνο κατ' αντιστοιχία με τον μήνα Σεπτέμβριο – Οκτώβριο ή κατ' άλλο προσδιορισμό του νόμου «κατά την καμπή του έτους»[1] ή κατά την διάρκεια που είχαν συναθροισθεί οι καρποί και τα σταφύλια [2]. Πρέπει εδώ να σημειωθεί προς κατανόηση των ανωτέρω, ότι το Ισραηλιτικό έτος, όπως και σε εμάς σήμερα το εκκλησιαστικό, άρχιζε το Φθινόπωρο και ο μήνας από την πανσέληνο. Αργότερα οι Ισραηλίτες παρέλαβαν τον Βαβυλωνιακό ημερολόγιο κατά το οποίο το έτος άρχιζε την Άνοιξη και ο μήνας από την νέα Σελήνη. Οι εορτές όμως έμεναν αμετάθετες, όπως ήταν και στην αρχαία εποχή. Η συγκομιδή των καρπών έκλεινε το προηγούμενο έτος και ένα νέο έτος άρχιζε με την φθινοπωρινή βροχή και την νέα σπορά. Η εορτή αυτή καλούνταν της Σκηνοποηγίας, γιατί κατ' αυτήν παρέμεναν σε σκηνές που κατασκεύαζαν από μύρτους, φοίνικες, λεύκες κ.λπ. για επτά ημέρες και ονομαζόταν επίσης και εορτή της Συγκομιδής [3].

Η παραμονή αυτή θύμιζε στους Ισραηλίτες την παραμονή τους σε σκηνές στην έρημο. Πιθανώς να προήλθε το έθιμο αυτό εκ του ότι κατά την συγκομιδή των καρπών παρέμεναν μέσα σε σκηνές στην έρημο. Στο έθιμο αυτό οι Ισραηλίτες προσέδωσαν και ιστορικό χαρακτήρα. Η γιορτή αυτή κατά το περιεχόμενό της είχε πρωτίστως γεωργικό χαρακτήρα. Συγκεντρώνονταν οι Ισραηλίτες για να ευχαριστήσουν τον Θεό για την συγκομιδή των καρπών και για να τον παρακαλέσουν να καταπέμψει εν όψει της νέας σποράς την φθινοπωρινή βροχή, ώστε να αποβεί πλουσιώτερο σε καρπούς το νέο έτος. Κατά την εορτή αυτή που διαρκούσε επτά ημέρες [4] συνήθιζαν να προσφέρουν την δεκάτη των καρπών και του οίνου όπως και τα πρωτότοκα των ζώων [5]. Κατά οικογένειες και γένη ανέβαιναν οι Ισραηλίτες στα Ιεροσόλυμα για να εορτάσουν. Ένεκα του χαρμόσυνου χαρακτήρα της εορτής κατά την οποία αντηχούσαν ύμνοι και ψαλμοί από το συγκεντρωμένο πλήθος γινόταν μεγάλος θόρυβος. Ο Προφήτης Αμώς [6] μιλάει για θορυβώδεις ύμνους και στο βιβλίο των Θρήνων [7] ο θόρυβος των επερχομένων εχθρών παραβάλλεται προς τον θόρυβο της εορτής αυτής. Ο Πλούταρχος γνώριζε την εορτή αυτή από την διασπορά των Ιουδαίων και την παραβάλλει με την εορτή του Βάκχου εξαιτίας του θορύβου και της ευθυμίας των εορταζόντων [8].

Είχε όμως η εορτή αυτή και χαρακτήρα σοβαρό γιατί κατ' αυτήν οι Ισραηλίτες θυμόντουσαν τα μεγάλα γεγονότα της πορείας τους στην έρημο και παρακαλούσαν το Θεό να καταπέμψει έγκαιρα την φθινοπωρινή βροχή. Την πρώτη μέρα προσέφεραν θυσίες ανάμεσα σε πολύ πλήθος που πανηγύριζε. Περί το τέλος της ημέρας αυτής συναθροίζονταν στην αυλή των γυναικών και την ώρα που έπεφτε το σκοτάδι και έκλειναν οι πύλες του ναού γινόταν μεγάλη φωταψία με φανούς και λαμπάδες. Κατά την διάρκεια της νύχτας τα μέλη της χορωδίας του

ναού στέκονταν με μουσικά όργανα πάνω στις βαθμίδες που οδηγούσαν από την αυλή των γυναικών στην εσωτερική αυλή και έψαλλαν τους Ψαλμούς των Αναβαθμών δηλαδή από τον 120 έως τον 134, γεγονός που διαρκούσε καθόλη την νύχτα. Αυτή την φωταψία πιθανώς ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός αντιπαραβάλλει προς το αισθητό φως το πνευματικό, λέγοντας το «εγώ ειμί το φως του κόσμου»[9].

Το πρωί άνοιγαν οι πόρτες και ο λαός έφευγε. Τι ακριβώς γίνονταν τις υπόλοιπες ημέρες δεν γνωρίζουμε. Ασφαλώς θα πρόφεραν θυσίες και θα αναπέμποταν ύμνοι και ψαλμοί. Κατά την έβδομη ημέρα την τελευταία της εορτής που κατά το Ιωάννου 7, 37 καλείται «η μεγάλη ημέρα της εορτής» ενώ προσφερόταν η πρωινή θυσία και ο Αρχιερέας με τους γιούς του βρίσκοταν επί του θυσιαστηρίου των ολοκαυτωμάτων ένας ιερέας κρατώντας υδρία κατέβαινε στην πηγή του Σιλωάμ και λάμβανε ύδωρ. Στην εξωτερική πύλη του ναού ανέμεναν αυτόν άλλοι ιερείς, που υποδέχονταν τον υδροφόρο ιερέα με σαλπίγματα και ευφημίες καθώς μετά την άφιξή του αναγίνωσκαν την προφητεία του Ησαΐου 12, 3 «αντλήσατε ύδωρ μετ' ευφροσύνης εκ των πηγών του σωτηρίου» την οποία και μείς σήμερα την αναγινώσκουμε κατά κατά την εορτή των Θεοφανείων στην Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού. Μετά από αυτό σχηματιζόταν μεγάλη πομπή που είχε στο μέσο τον ιερέα που κρατούσε την υδρία και βάδιζε στο θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων, όπου τον περίμενε ο Αρχιερέας, που παραλάμβανε την υδρία και έχυνε το ύδωρ στην βάση του θυσιαστηρίου που ήταν κοσμημένο με κλάδους φοινίκων, μύρτης κ.λπ [10].

Οι εορταστές έφεραν στο δεξί τους χέρι κλάδους φοινίκων και μύρτης και στο αριστερό καρπούς. Όλοι οι ιερείς τότε περιήρχοντο επτά φορές κυκλικά το θυσιαστήριο ψάλλοντας τον 118 (Ο' 117) Ψαλμό. Όταν δε έφθαναν στον 25 στίχο αναφωνούσαν το «Ωσαννά» ενώ ο λαός προσκυνούσε και επαναλάμβανε το «Ωσαννά» και κουνούσε τους κλάδους των φοινίκων. Τέλος ο Αρχιερέας υψώνοντας τα χέρια του ευλογούσε το λαό και έτσι γίνονταν η απόλυση. Την όγδοη ημέρα γίνονταν πανυγηρική συγκέντρωση του λαού στο ναό χωρίς να επιτελεσθεί κάτι ιδιαίτερο πλην των θυσιών. Η φωταψία έχει συμβολικό χαρακτήρα. Όπως τώρα νέο φως ανάβεται έτσι και ο Θεός ας χαρίσει νέο φως κατά το επικείμενο νέο έτος στους ανθρώπους. Και η έκχυσις του ύδατος στην βάση του θυσιαστηρίου είχε επίσης συμβολικό χαρακτήρα δηλαδή να αποστείλει ο Θεός την φθινοπωρινή βροχή για να καταστεί το έδαφος καλλιεργήσιμο. Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός λαμβάνοντας αφορμή από την τελετή της τελευταίας ημέρας της εορτής και δη της εκχύσεως του ύδατος παραβάλλει προς το αισθητό ύδωρ το ζων ύδωρ, που Αυτός ο ίδιος παρέχει «Εν δε τη εσχάτη ημέρα τη μεγάλη της εορτής ειστήκει ο Ιησούς και έκραξεν λέγων· εάν τις διψά, ερχέσθω προς με και πινέτω. Ο πιστεύων

εις εμέ, καθώς είπεν η Γραφή, ποταμοί εκ της κοιλίας αυτού ρεύσουσιν ύδατος ζώντος»[11].

Η υπόδειξη των αδελφών να φανερώσει την ταυτότητά Του στο λαό των Ιουδαίων.

α΄Ο προβληματισμός του Ιησού Χριστού για τα μηδαμινά αποτελέσματα της δράσεώς Του στην Γαλιλαία.

Τελείωνε το θέρος του έτους 29, και με το φθινόπωρο πλησίαζε η χαρμόσυνη και λαϊκη εορτή της Σκηνοπηγίας. Αν ο Ιησούς ήταν την τελευταία φορά στην Καπερναούμ, για την εορτή της Πεντηκοστής σύμφωνα με την διήγηση των Ευαγγελίων περίπου τέσσερεις μήνες έλειπε από την αγία πόλι. Σ' αυτό το διάστημα η δράσις Του στη Γαλιλαία βρήκε πολύ κακή ανταπόκρισι, και Αυτός απεφάσισε να απομακρυνθή. Άλλά που να πάη: Το μέρος του το υπέδειξαν επιμελώς εκείνοι οι «αδελφοί» Του, που δεν πίστευσαν σ' Αυτόν. Αυτοί είχαν παρατηρήσει με προσοχή τα μηδαμινά αποτελέσματα που επέτυχε ο συγγενής των έπειτα από τόση κόπωση στην Γαλιλαία, και εξάλλου θα Τον είχαν δει προς μεγάλη ικανοποίησί τους επί κεφαλής μιάς ομάδος λαού καλά πλαισιωμένης και υπερήφανα κατευθυνομένης προς την Ιερουσαλήμ : Έκεί έπρεπε να πάη για να καταπλήξη τους διασήμες εκείνους διδασκάλους με τα έργα, αν ήθελαν αποφασιστικά αποτελέσματα, κι όκι να χάνη τον καιρό του και να επιτελή θαύματα για κείνους τους αγροίκους της Γαλιλαίας ! «Είπον ούν προς αυτόν οι αδελφοί αυτού μετάβηθι εντεύθεν και ύπαγε εις την Ιουδαίαν, ίνα και οι μαθηταί σου θεωρήσουσιν τα έργα σου α ποιείς ουδείς γαρ τι εν κρυπτώ ποιεί και ζητεί αυτός εν παρρησία είναι. Ει ταύτα ποιείς, φανέρωσον σεαυτόν τω κόσμω. Ουδέ γαρ οι αδελφοί αυτού επίστευον εις αυτόν» (Ιωάννου 7, 3-5).

Την Ιερουσαλήμ, είχε ήδη σκεφθή ακόμα και ο Ιησούς, αλλά ακριβώς εκείνη η υπόδειξις των «αδελφών» Του, καθυπαγορευομένη από εντελώς άλλες βλέψεις, χρησίμευσε σα στιγμιαίο εμπόδιο στην πραγματοποίηση των σχεδίων Του. Αυτοί σκέπτονταν ότι αρκετά σκόπιμη για μια θορυβώδη επίδειξη του Ίησού ήταν ακριβώς η εορτή της Σκηνοπηγίας, στην οποία συνέρρεαν πολλά πλήθη ακόμα και έξω από την Παλαιστίνη. Ο Ίησούς αντιθέτως σκεπτόταν ότι ακριβώς ο κίνδυνος εκείνου του θορύβου ήταν λόγος για να αποκρούση τη συμβουλή των. Έτσι οι «αδελφοί» του μαζί με τους άλλους Γαλιλαίους προσκυνητές ξεκίνησαν για την Ιερουσαλήμ, και ο Ιησούς αντιθέτως έμεινε ακόμη στη Γαλιλαία εντούτοις αργότερα, όταν τα καραβάνια ανεχώρησαν πιά, ξεκίνησε κι Αυτός προς την ιερά πόλι «ου φανερώς αλλά ως εν κρυπτώ» (Ιωάννου 7, 10).

β΄. Οι δυσκολίες στην διαδρομή προς την Ιερουσαλήμ

Το δρομολόγιο που ακολούθησε ο Ιησούς ήταν το πιο σύντομο, εκείνο που κατέβαινε κατά το μήκος της Πκλαιστίνης διασκίζοντας την Σαμάρεια. Οι Σαμαρείτες, με την απηρχαιωμένη μνησικακία των, ευχάριστα έβρισκαν την ευκαιρία στις μεγάλες μετακινήσεις των Ισραηλιτών προσκυνητών να τους ενοχλήσουν με κάθε τρόπο, χωρίς να αποκλείωνται πληγές και θανατώσεις· αληθινά ο 'Ιησούς στο παρελθόν είχε συναντήσει καλή υποδοχή

από τους Σαμαρείτες, αλλά μόνον από κείνους που ήταν στη Συχάρ, και εξάλλου το γεγονός είχε συμβή περίπου πριν από ενάμισυ έτος, έτσι δεν μπορούσε να βασισθή στις παλαιές εκείνες φιλικές διαθέσεις. Επομένως, για να προφυλαχθή, έστειλε προηγουμένως μερικούς από τους μαθητές Του για να προετοιμάσουν την κατοικία σε ένα μη αναφερόμενο χωριό της επικινδύνου περιοχής· αλλά ο,τι είχε φοβηθή συνέβη, γιατί οι Σαμαρείτες εκείνου του χωριού, γνωρίζοντας ότι επρόκειτο για Γαλιλαίους κατευθυνομένους προς την Ιερουσαλήμ, δεν θέλησαν να παραχωρήσουν φιλοξενία. Σ' αυτήν την απάνθρωπη πράξι οι δυό αδελφοί 'Ιάκωβος και Ιωάννης, αναμμένοι από τον επιδεικτικό ζήλο, θυμήθηκαν ότι είχαν λάβει από τον Ιησού την δύναμη να κάνουν θαύματα για την επέκτασι της βασιλείας του Θεού γι' αυτό ζήτησαν από τον Ιησού αν έδινε την συγκατάθεσί Του να κάνουν να πέση φωτιά από τον ουρανό για να καύση εκείνους τους κακούργους.

Αυτός αντιθέτως, «στραφείς επετίμησεν αυτοίς, Και επορεύθησαν εις ετέραν κώμην» (Λουκά 9, 55-56, ελλην.).[12]. Ποιος ξέρει αν αυτή η ετέρα κώμη δεν ήταν ακριβώς η Συχάρ;

γ'. Οι Ιεροσολυμίτες αναζητούν τον Κύριο Ιησού Χριστό

Στο μεταξύ οι πρώτες ομάδες των Γαλιλαίων είχαν φθάσει στην Ιερουσαλήμ οι πολίτες, εγθυμούμενοι το γεγονός της Βηθεσδά που συνέβη πριν από λίγους μήνες, ρώτησαν παρευθύς αν είχε φθάσει ο Ιησούς :

«Πού εστιν εκείνος : Και γογγυσμός περί αυτού ην πολυς εν τοις όχλοις· οι μεν έλεγον ότι αγαθός εστιν· άλλοι δε έλεγον· ου, αλλά πλανά τον όχλον. Ουδείς μέντοι παρρησία ελάλει περί αυτού διά τον φόβον των Ιουδαίων» (Ιωάννου 7, 11-13). Η σκηνή αυτή ζωντανά ιστορική, αν και οφείλεται στον ευαγγελιστή που θα ήθελαν να θεωρούν σαν αφηρημένων εννοιών αλληγοριστή, δείκνει ότι η προηγουμένη επίσκεψις του Ιησού στην Ιερουσαλήμ είχε αφήσει ίχνη αρκετά βαθιά, δημιουργώντας συμφωνίες και διαφωνίες. 'Απροόπτως, όταν οι μισές από τις οκτώ μέρες της Σκηνοπηγίας είχαν περάσει, έμαθαν ότι ο 'Ιησούς είχε φθάσει και είχε αρχίσει να κηρύττη στο αίθριο του Ναού. Προσέτρεξαν θαυμαστές και κακολόγοι· όλοι αδιακρίτως ανεγνώριζαν την αποτελεσματικότητα της ομιλίας

Του.

’Αλλά οι κακολόγοι άρχισαν παρευθύς με ένα προκριματικό ζήτημα. Δεν μπορούσε να είναι αληθινά σοφός και πολυμαθής, παρά εκείνος που είχε φοιτήσει στα σχολεία των μεγάλων Ραββί και Γραμματέων και είχε διδαχθή σύμφωνα με τις μεθόδους των, γι’ αυτό αυτοί διερωτόνταν με δυσπιστία : «Πως ούτος γράμματα οίδεν μη μεμαθηκώς;» Έπρεπε να μη δώσουν καμιά πίστι στον αυτοδίδακτο εκείνο, που στα θρησκευτικά τολμούσε να αποχωρισθή από την «παράδοσι». Ο Ιησούς απήντησε : «Η εμή διδαχή ουκ έστιν εμή αλλά του πέμψαντός με. ’Εάν τις θέλη το θέλημα αυτού ποιείν, γνώσεται περί της διδαχής, πότερον εκ του Θεού εστιν ή εγώ απ’ εμαυτού λαλώ. Ο αφ’ εαυτού λαλών την δόξαν την ιδίαν ζητεί· ο δε ζητών την δόξαν του πέμψαντος αυτόν, ούτος αληθής εστιν, και αδικία εν αυτώ ουκ έστιν. Ου Μωύσής δέδωκεν υμίν τον νόμον; Και ουδείς εξ υμών ποιεί τον νόμον. Τι με ζητείτε αποκτείνει : Απεκρίθη ο όχλος· δαιμόνιον έχεις τις σε ζητεί αποκτείνει; Απεκρίθη Ιησούς και είπεν αυτοίς εν έργον εποίησα και πάντες θαυμάζετε. Διά τούτο Μωϋσής δέδωκεν υμίν την περιτομην, ουκ ότι εκ του Μωϋσέως εστίν αλλ’ εκ των πατέρων, και εν σαββάτω περιτέμνετε άνθρωπον. Ει περιτομήν λαμβάνει άνθρωπος εν σαββάτω, ίνα μη λυθή ο νόμος Μωϋσέως, εμοί χολάτε, ότι όλον άνθρωπον υγιή εποίησα εν σαββάτω ; Μη κρίνενε κατ’ όψιν, αλλά την δικαίαν κρίσιν κρίνατε» (Ιωάννου 7, 15-24).

Η συζήτησις αναφερόταν στη θεραπεία του παραλυτικού της Βεθεσδά και στις αντιρρήσεις που έφεραν οι Φαρισαίοι. Ο Ιησούς, χωρίς να επανέλθη στις ραββινικές διατριβές, ούτε να απαντήσει στην προσβολή ότι έχει ένα δαιμόνιο, ζητεί να κάνη τους αντιλέγοντες να εισδύσουν πιο βαθιά στην αληθινή σημασία του μωσαικού Νόμου. Και η διαμάχη συνεχίστηκε τόσο που μερικοί από την Ιερουσαλήμ, γνωρίζοντας καλά ποιος άνεμος έπνεε στην πόλι, απορούσαν : Δεν είναι αυτός εκείνος που ήθελαν να φονεύσουν : Κι όμως να που μιλεί δημόσια και δεν του λέγουν τίποτα ! Θα είχαν ίσως οι πρεσβύτεροί μας αναγνωρίσει ότι αυτός είναι καθαυτού ο Μεσσίας : ’Αλλά εμείς ξέρομε από που είναι αυτός, ενώ όταν θα έλθη ο Μεσσίας δεν γνωρίζει κανείς από που θα είναι! Υπήρχε πράγματι διαδομένη γνώμη ότι ο Μεσσίας έπρεπε να είναι ένας απόγονος του Δαβίδ και να γεννηθή στη Βηθλεέμ, αλλά ακόμα και ότι θα είχε εμφανισθή απρόοπτα αφού θα είχε παραμείνει για μεγάλο διάστημα σε ένα τόπο σ’ όλους άγνωστο σε απόλυτη απομόνωσι [13]

Για τον Ιησού αντιθέτως ήξεραν πολύ καλά τον συνηθισμένο τόπο διαμονής, και γι’ αυτό δεν μπορούσε να είναι ο Μεσσίας,

Ο Ιησούς λοιπόν απήντησε επικαλούμενος ακόμα μια φορά την εξωγήνη προέλευσί του και την εξουσία εκείνου που τον είχε αποστείλει, «Καμέ οίδατε και οίδατε πόθεν ειμί· και απ’ εμαυτού ουκ ελήλυθα, αλλ’ έστιν αληθινός ο πέμψας με, ον

υμείς ουκ οίδατε. 'Εγώ οίδα αυτόν, ότι παρ' αυτού ειμι κακείνός με απέστειλεν» (Ιωάννου 7, 28-29), Ο 'Ιησούς πρόφερε τα λόγια αυτά με δυνατή φωνή (έκραξεν), σαν επίσημη δήλωσι. Σαν τέτοια έγινε αντιληπτή από τους μαθητές Του, που την ερμήνευσαν -και ερμήνευσαν σωστά - σα μια δήλωσι εξωγήινης και θεικής υπάρξεως· αλλά τέτοια δήλωσις ήταν γι' αυτούς βλασφημία, και γι αυτό σκανδαλισμένοι θύμωσαν και ζήτησαν να πραγματοποιήσουν παρευθύν το παλαιό των σχέδιο να πιάσουν τον 'Ιησού. 'Αλλά «Ούπω ελήλυθεν η ώρα αυτού»- παρατηρεί ο πνευματικός συγγραφεύς-έτσι κανένας δεν τόλμησε να τον πιάση. Οι αντίθετοί του πράγματι ήταν τόσοι όσοι και οι θαυμαστές του· αλλά οι τελευταίοι ανεθάρρησαν, παρά την περιβάλλουσα αβεβαιότητα, και ανοίγοντας συζήτησι παρετήρησαν: Όταν ο Μεσσίας θα έλθη, θα επιτελέση ίσως μεγαλύτερα απ' αυτόν θαύματα;

Η απάντησις αυτή ήταν μια υπόμνησις στην ακριβή πραγματικότητα.

Το επιχείρημα των θαυμάτων, που ήταν ανατρεπτικό και πολύ επιζητούμενο πριν από είκοσι αιώνες όπως ακόμα και σήμερα, επέτυχε καλό αποτέλεσμα και «πολλοίπίστευσαν εις Αυτόν». 'Εντούτοις οι αντίθετοι που ήθελαν να πιάσουν τον Ιησού δεν απεφάσιζαν και προσέτρεξαν στους άρχοντες του Ναού για να προβούν σε μια κανονική σύλληψι· αλλά η αποφασιστική στάσις των θαυμαστών του Ιησού δεν τους επέτρεφε να προβούν σε μια πράξι τόσο επικίνδυνη, που μπορούσε να προξενήση ένα απ' αυτούς τους θορύβους που πολύ συχνά συνέβαιναν στα αίθρια του Ναού. Και ενώ οι φύλακες γυρνούσαν γύρω από τον Ιησού, Αυτός απαντούσε στους αντιθέτους Του : «'Ετι χρόνον μικρόν μεθ' υμών ειμι και υπάγω προς τον πέμψαντά με. Ζητήσετέ με και ουκ ευρήσετε, και όπου ειμί εγώ υμείς ου δύνασθε ελθείν», Ο 'Ιησούς αναφερόταν ακόμα στην προηγουμένη του διαβεβαίωσι της καταγωγής του και της θεικής του προελεύσεως οι αντίθετοι, απωθώντας την ιδέα αυτή, αντίκρυζαν ένα ακαθόριστο υπαινιγμό και διερωτόνταν : Θα θελήση ίσως να πάη στην ιουδική διασπορά στο εξωτερικό, για να διδάξη εκεί τους ειδωλολάτρες;

Ο Ιησούς το ύδωρ της ζωής

Στο διάστημα αυτό, κατά τις 8 μέρες της Σκηνοπηγίας, ετελείτο κάθε μέρα η λιτανεία που πήγαινε να αντλήση νερό στην πηγή του Σιλωάμ. Την τελευταία μέρα, που ήταν η πιο επίσημη, ο Ιησούς έλαβε αφορμή από τη λιτανεία και έκανε μια εφαρμογή στον εαυτό Του και στη διδασκαλία Του : «'Εάν τις διψά, ερχέσθω προς με και πινέτω». Για κάποιο νερό είχε ήδη μιλήσει ο Ιησούς στη Σαμαρείτιδα, αλλά ακόμα πριν από έξι αιώνες είχε μιλήσει για το ίδιο νερό ένας προφήτης, αποδίδοντας στο Θεό αυτόν τον θρήνο:

«Δύο και πονηρά εποίησεν ο λαός μου:

εμέ εγκατέλιπον πηγήν ύδατος ζωής,

και ώρυξαν εαυτοίς λάκκους συντετριμμένους,

οι ου δυνήσονται ύδωρ συνέχειν» (Ιερεμίου β΄, 13)

Ακόμα κι αυτή τη φορά ο Ιησούς είχε μιλήσει με δυνατή φωνή (έκραξεν) σε τόνο επισήμου δηλώσεως, και η δήλωσις ξανάναψε μεταξύ του όχλου

τις πριν λίγες μέρες συζητήσεις. Μεταξύ των θαυμαστών Του μερικοί βεβαιώνουν: Αυτός είναι αληθινά ο προφήτης! Άλλοι: είναι ο Μεσσίας. Οι αντίθετοι όμως απαντούν: Μα ποιος Μεσσίας ! Μήπως από τη Γαλιλαία έρχεται ο Μεσσίας ; Δεν έρχεται ίσως από τη Βηθλεέμ, σαν απόγονος του Δαβίδ : οι φύλακες του Ναού επεχείρησαν και πάλιν να πιάσουν τον Ιησού, αλλά έμειναν κατάπληκτοι από την πνευματική του δύναμι. Όταν οι άρχοντες και οι Φαρισαίοι τους επέπληξαν γιατί δεν Τον είχαν πιάσει, απήντησαν με απλότητα : «Ουδέποτε ελάλησεν ούτως άνθρωπος, ως ούτος λαλεί ο άνθρωπος» (Ιωάννου 7, 46). Οι Φαρισαίοι απήντησαν σαρκαστικά: 'Ακόμα και σεις έχετε ίσως πλανηθή από Αυτόν : Κοιτάξετε αν κάποιος από τους άρχοντες, ή από μας τους Φαρισαίους, πίστευσε σ' αυτόν ! 'Αλλά αυτός ο όχλος, που δε γνωρίζει το Νόμο, είναι επικατάρατος ! Οι επικατάρατοι του όχλου, που θαύμαζαν τον Ιησού, αποτελούσαν τον μιανό «λαό της γης».

Στη συζήτησι έλαβε μέρος ακόμα και ο συνετός Νικόδημος, που είχε μείνει «μεταξύ των επιφυλακτικών». Είχε αυτός το θάρρος να επικαλεσθή τη νομιμότητα παρατηρώντας : Μήπως ο Νόμος μας κρίνει ένα άνθρωπο, αν δεν τον έχη ακούσει προηγουμένως και μάθει τι κάνει; Αλλά ακόμα και στο Νικόδημο, απήντησαν σαρκαστικά ; Μήπως είσαι και συ από τη Γαλιλαία; Ερεύνησε και θα πεισθής ότι από τη Γαλιλαία δεν βγαίνει προφήτης. Το πνεύμα του τοπικισμού των Ιουδαίων ήταν ο πρόδρομος του εθνικιστικού πνεύματος των ειδωλολατρών. Το ένα και το άλλο θα συμφωνήσουν αργότερα για να αποφανθούν ότι «από τη Γαλιλαία δεν βγαίνει προφήτης» και θα εκφέρουν τη γνώμη των χωρίς πρώτα ν' ακούσουν τον κατηγορούμενο και χωρίς να ερευνήσουν εκείνο που έκανε.

Ο Ιησούς το φως του κόσμου

Μια άλλη περίπτωση της εορτής έδωσε την ευκαιρία στον Ιησού να παρουσιάση τον εαυτό Του και την διδασκαλία Του. 'Από το εσπέρας της πρώτης μέρας της Σκηνοπηγίας ο λαός έτρεχε στο εξωτερικό αίθριο του Ναού φέρνοντας κλαδιά

φοίνικος, μυρτιάς και ιτιάς· μόλις σκοτείνιαζε οι ιερείς άναβαν μεγάλες λαμπάδες κρεμώντας τις από υψηλά κηροπήγια και παρευθύς ο όχλος άναβε αναρρίθμητα άλλα φώτα κάθε είδους. Ανάμεσα σ' αυτή τη φωτοχυσία εξελίσσονταν χαρμόσυνοι εορτασμοί, των οποίων την πρώτη σειρά κρατούσαν χοροί που γίνονταν στο μέσο του αιθρίου, ενώ οι Λευίτες τοποθετημένοι στη σειρά στις βαθμίδες του εσωτερικού αιθρίου έψαλλαν ιερούς ύμνους: Οι χοροί γίνονταν ιδιαίτερα από τους άρχοντες του έθνους και τους πιο διασήμους νομοδιδασκάλους, που αμιλλόνταν ποιος θα χορέψη περισσότερο κρατώντας αναμμένους πυρσούς στα χέρια.

Οι λαμπεις της χαρμόσυνης εκείνης νύκτας παρέμεναν στα μάτια του εορτάζοντος όχλου ακόμη και κατά τις επόμενες οκτώ μέρες και σε μια από κείνες τις μέρες ο Ιησούς εφήρμοσε την τελετή στον εαυτό Του. Ποια μέρα ήταν δεν μας είπαν, αλλά ο 'Ιωάννης (8, 19-59), που τοποθετεί το επεισόδιο αυτό έπειτα από τα άλλα της ίδιας εορτής, κάνει πιθανόν αυτό, γιατί βλέπει σ' αυτό μια σκόπιμη προετοιμασία στο επόμενο επεισόδιο του τυφλού, που λαμβάγει το φως από τον Ιησού.

Μια μέρα λοιπόν, ευρισκόμενος στην αυλή του θησαυρού δίπλα στο «αίθριον των γυναικών», ο 'Ιησούς είπε στους 'Ιουδαίους : «'Εγώ ειμι το φως του κόσμου· ο ακολουθών μοι ου μη περιπατήσει εν τη σκοτία, αλλ' έξει το φως της ζωής». Όπως πριν είχε μιλήσει για το νερό αναφερόμενος στην τελετή της Σκηνοπηγίας, έτσι τώρα μιλούσε για το φως με ανάλογη αναφορά, Οι Φαρισαίοι του απήντησαν ότι κανένας δεν υποχρεωνόταν να Τον πιστεύση, γιατί ο ίδιος μαρτυρούσε για τον εαυτό Του και η μαρτυρία Του δεν ήταν αληθινή. 'Ακολούθησε συζήτησις (Πρβλ. Ιωάννου 8, 20-21 με 8, 30- 31), που θα πρέπη να διαβασθή ολόκληρη στο πρωτότυπο κείμενο. Οι βασικές διαβεβαιώσεις του Ιησού είναι οι εξής.

Η θεόθεν διαβεβαίωση εγγυάται την Μεσσιανικότητα του Ιησού Χριστού

Την μαρτυρία του Ιησού εγγυάται ο ουράνιός του Πατέρας· αλλά οι Ιουδαίοι δεν γνωρίζουν τον Πατέρα, γιατί δε γνωρίζουν τον Ιησού. 'Εν τούτοις ο καιρός επείγει: Ο Ιησούς θα απομακρυνθή για πάντα από τους Ιουδαίους κι αυτοί θα αποθάνουν πεισματωμένοι στην αμαρτία ότι δεν είχαν αναγνωρίσει την αποστολή Του. Αυτοί είναι «εκ των κάτω» και εκ του κόσμου· ο Ιησούς είναι «εκ των άνω» και όχι εκ του κόσμου. Σ' αυτό το σημείο οι 'Ιουδαίοι, ειρωνικά, Του απευθύνουν την ίδια ερώτησι, που ήδη οι

απεσταλμένοι των είχαν απευθύνει στον 'Ιωάννη τον Βαπτιστή : «Συ τις ει;», ο Ιησούς απαντά : «Την αρχήν ο,τι και λαλώ υμίν ;» η φράσις αποφεύγει μια ακριβή και σαφή δήλωση, που αντιθέτως περίμεναν οι Ιουδαίοι για να μπορέσουν να κατέλθουν παρευθύς σε βιαιότητες εναντίον του Ιησού, όπως πράγματι θα συμβή στο τέλος της συζητήσεως. Κι όμως -συνεχίζει ο Ιησούς-όταν οι 'Ιουδαίοι

«υψώσωσιν τον υιόν του ανθρώπου» τότε θα γνωρίσουν ότι Αυτός είναι «ο υιός του ανθρώπου», πιστός εκτελεστής της αποστολής, που έλαβε από τον Πατέρα.

Η ολοκληρωτική αυτή εγκατάλειψις στη θέλησι του Πατέρα ξενίζει πολλούς ακροατές, που πιστεύουν σ' αυτόν. Στους νέους πιστούς απευθύνεται έπειτα ο Ιησούς, αλλά παρευθός επεμβαίνουν άλλοι παρόντες, που παρέμειναν αντίθετοι. Παραδεχόμενοι τις διδασκαλίες του Ιησού -λέγει αυτός- αποκτάται η αληθινή ελευθερία και αυτή συνίσταται όχι πιά στο να είναι κανείς απόγονος του 'Αβραάμ, αλλά ελεύθερος από την αμαρτία. Όποιος είναι αληθινός απόγονος του 'Αβραάμ εκτελεί τα δίκαια έργα του 'Αβραάμ και δε ζητεί να φονεύση τον Ιησού, που έχει σταλή από τον ουράνιο Πατέρα. Δε φθάνει να αυτοανακηρύσσεται κανείς- όπως κάνουν οι αντίθετοι-υιός του Θεού, πρέπει ακόμα και να αγαπά τον Ιησού και να δέχεται τις διδασκαλίες Του, γιατί αυτός εκ του Θεού εξήλθε και απεστάλη από αυτόν· όποιος δεν ακούει τα λόγια του Ιησού δείχνει ότι έχει για πατέρα τον διάβολο, που υπήρξε ανθρωποκτόνος εξ αρχής και πατέρας του ψεύδους.

Αν ο 'Ιησούς λέγη την αλήθεια, γιατί δεν Τον πιστεύουν; Ποιος μπορεί να Τον ελέγξη για αμαρτία; Όποιος είναι από τον Θεό, ακούει τα λόγια του Θεού· αλλά γι' αυτό οι αντίθετοι δεν ακούουν τον 'Ιησού, γιατί δεν είναι από τον Θεό.

Σ' αυτό το σημείο η λογομαχία γίνεται πιο έντονη. Οι Ιουδαίοι αισθάνονται τα κτυπήματα και αντιδρούν, όχι με αποδεικτικά επιχειρήματα, αλλά με ύβρεις. Και απαντούν : «Ου καλώς λέγομεν ημείς ότι Σαμαρίτης ει συ και δαιμόνιον έχεις : 'Απεκρίθη ο Ιησούς εγώ δαιμόνιον ουκ έχω, αλλά τιμώ τον πατέρα μου, και υμείς ατιμάζετέ με. Εγώ δε ου ζητώ την δόξαν μου· έστιν ο ζητών και κρίνων. 'Αμήν αμήν λέγω υμίν, εάν τις τον εμόν λόγον τηρήση, θάνατον ου μη θεωρήση εις τον αιώνα· είπαν αυτώ οι Ιουδαίοι· νυν εγνώκαμεν ότι δαιμόνιον έχεις. 'Αβραάμ απέθανεν και οι προφήται, και συ λέγεις· εάν τις τον λόγον μου τηρήση, ου μη γεύσηται θανάτου εις τον αιώνα. Μη συ μείζων ει του πατρός ημών 'Αβραάμ, όστις απέθανεν ; Και οι προφήται απέθανον· τίνα σεαυτόν ποιείς ; 'Απεκρίθη Ιησούς· εάν εγώ δοξάσω εμαυτόν, η δόξα μου ουδέν εστιν· έστιν ο πατήρ μου ο δοξάζων με, ον υμείς λέγετε ότι Θεός ημών εστιν, και ουκ εγνώκατε αυτόν, εγώ δε οίδα αυτόν. Καν είπω ότι ουκ οίδα αυτόν, έσομαι όμοιος υμίν ψεύστης· αλλά οίδα αυτόν και τον λόγον αυτού τηρώ. 'Αβραάμ ο πατήρ υμών ηγαλλιάσατο ίνα ίδη την ημέραν την εμήν, και είδεν και εχάρη. Είπαν ούν οι Ιουδαίοι προς αυτόν· πεντήκοντα έτη ούπω έχεις και 'Αβραάμ εώρακας ; Είπεν αυτοίς Ιησούς αμήν αμήν λέγω υμίν, πριν 'Αβραάμ γενέσθαι εγώ ειμι».

Η συζήτησις τελείωσε. Ο Ιησούς ανακηρύχθηκε προγενέστερος του 'Αβραάμ, και επομένως και ολοκλήρου του Εβραϊσμού του οποίου ο 'Αβραάμ, ήταν ο Γενάρχης. Οι Ιουδαίοι έπρεπε να παραδεχθούν τη διαβεβαίωσί Του, πιστεύοντας σ' Αυτόν η

διαφορετικά να υποστηρίξουν ότι ο Ιησούς είναι μεταγενέστερος και και κατώτερος του Ιουδαισμού, και επομένως υποκείμενος στους νόμους του. Σύμφωνα λοιπόν με τον εβραϊκό Νόμο (Λευιτικόν 24, 16), η βλασφημία πρέπει να τιμωρήται με λιθοβολισμό, γι' αυτό οι 'Ιουδαίοι, που, κατά τη γνώμη τους, ο Ιησούς εβλασφήμησε ανακηρυσσόμενος προγενέστερος του 'Αβραάμ, μπορούν να εφαρμόσουν το Νόμο : «Ήσαν ούν λίθους, ίνα βάλωσιν επ' αυτόν' Ιησούς δε εκρύβη και εξήλθεν εκ του ιερού».

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

[1] Έξόδου 23, 16· 34, 22 καί Λευϊτικό 23, 34 καί έξῆς.

[2] Δευτερονομίου 16, 13.

[3] Έξόδου 23, 26 καί 34, 22.

[4] Λευϊτικό 23, 34.

[5] Λευϊτικό 23, 36. 39

[6] Άμώς 5, 23.

[7] Θρήνοι 2, 7.

[8] Πρβλ. Πλουτάρχου Συμπόσιο Βιβλίο IV, 6 :«Πρῶτον μὲν' ἔφη τῆς μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἐστὶν καὶ ὁ τρόπος Διονύσω προσήκων. τὴν γὰρ λεγομένην νηστείαν <ἄγοντες> ἀκμάζοντι τρυγητῷ τραπέζας τε προτίθενται παντοδαπῆς ὀπώρας ὑπὸ σκηναῖς καὶ καλιάσιν ἐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κιττοῦ διαπεπλεγμέναις· καὶ τὴν προτέραν τῆς ἑορτῆς σκηνὴν ὀνομάζουσιν. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις ἄλλην ἑορτὴν, οὐκ ἂν δι' αἰνιγμάτων ἀλλ' ἄντικρυς Βάκχου καλουμένην, τελοῦσιν. ἔστι δὲ καὶ κραδηφορία τὴν ἑορτὴν καὶ θυρσοφορία παρ' αὐτοῖς, ἐν ᾗ θύρσους ἔχοντες εἰς τὸ ἱερὸν εἰσίσαισι· εἰσελθόντες δ' ὅ τι δρῶσιν, οὐκ ἴσμεν, εἰκὸς δὲ βακχεῖαν εἶναι τὰ ποιούμενα· καὶ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς, ὥσπερ Ἀργεῖοι τοῖς Διονυσίοις, ἀνακαλούμενοι τὸν θεὸν χρῶνται, καὶ κιθαρίζοντες ἕτεροι προΐασι, οὓς αὐτοὶ Λευίτας προσονομάζουσιν»

[9] Ἰωάννου 8, 12.

[10] Ψαλμός 118, 27.

[11] Ἰωάννου 7, 37-38

[12] Μερικοὶ κώδικες, στὴν πρότασι νὰ κάνουν νὰ πέσῃ τὸ πῦρ, προσθέτουν : «ὥς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν»· ἄλλοι στὸ ἐπετίμησεν προσθέτουν «καὶ εἶπεν· οὐκ οἶδατε

ποίου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ νὰ ρ υῖὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυκὰς ἀνθρώπων ἀπωλέσαι ἀλλὰ σῶσαι». Τὰ λόγια αὐτὰ ἐκρίθησαν κοινῶς παρεμβολές μαρκιωνιστικῆς προελεύσεως καὶ γι' αὐτὸ ἀποκλείονται ἀπὸ τὶς νεώτερες κριτικὲς ἐκδόσεις· ἐξάλλου ἡ οὐσιαστικὴ των ἔννοια περιέχεται ἤδη στὸ προηγούμενο ἐπετίμησεν.

[13] Πρβλ. Ἰουστίνου, Διάλογος πρὸς Τρύφ. 8 καὶ 110 ἄλλες μαρτυρίες στὸ Strack καὶ Billerbeck, μνημ, ἔργο, τόμ, 2, σελ. 489.